Pohde

Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

HE 2/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan hallintovaliokunta 4.4.2024

Ilkka Luoma, hyvinvointialuejohtaja

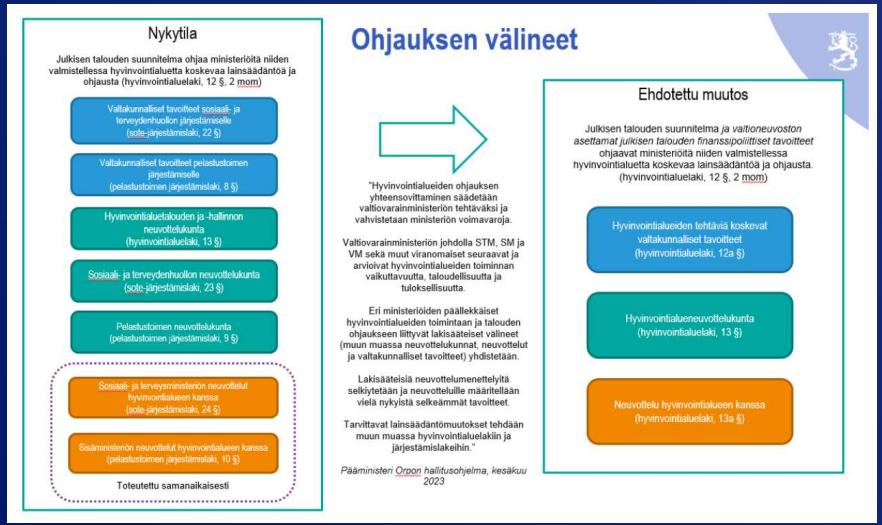

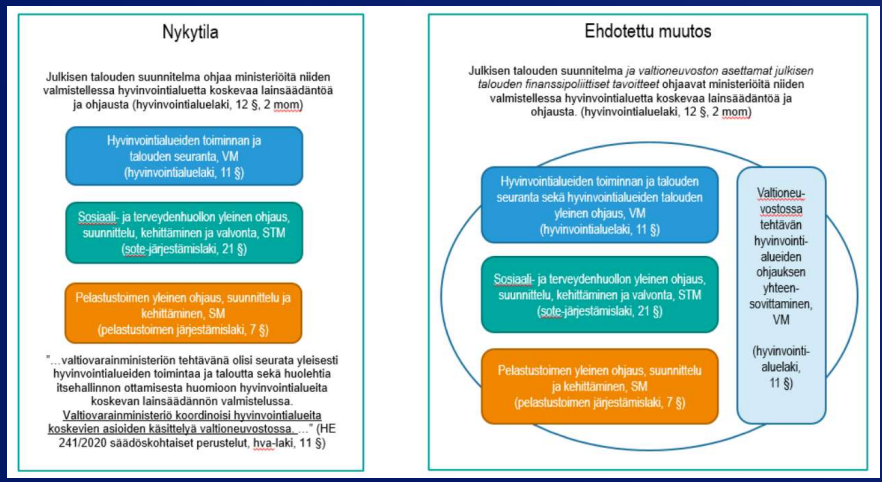

Hyvinvointialueiden haastava toiminnallinen ja taloudellinen tilanne

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Hyvinvointialueiden toiminnallinen ja taloudellinen tilanne on uudistuksen toimeenpanon ensimmäisinä vuosina erittäin haastava.
- Toiminnallisesti hyvinvointialueita haastavat **osaajavaje** niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuin pelastusalan eri ammattiryhmien osalta, kuten myös koronapandemian, vuoden 2022 työtaistelutoimenpiteiden sekä pahentuneen osaajavajeen myötä kasvanut **hoitovelka**
- Taloudellisesti hyvinvointialueet ovat erittäin haastavassa tilanteessa ja **vuoden 2023** tilinpäätösten ennakkotietojen perusteella arvioituna hyvinvointialueiden yhteenlaskettu alijäämä on n. 1,4 miljardia euroa
- **Toimintaympäristön osin vaikeasti ennakoitavien muutosten** (esimerkiksi poikkeuksellisen merkittäviä kustannuskasvuja sisältävä palkkaratkaisu, kiihtynyt inflaatio ja kasvaneet ostopalvelukustannukset, VNA perustuvat voimakkaasti kohonneet kunnilta ja kaupungeilta vuokrattavien kiinteistöjen vuokrakustannukset) **vuoksi lainsäädäntöön perustuva periaate siirtyvien toimintojen ja siirtyvän rahoituksen vastaavuudesta ei toteudu**

Hyvinvointialueiden haastava toiminnallinen ja taloudellinen tilanne edellyttää määrätietoisia uudistamistoimenpiteitä - ja toiminnan sekä talouden yhtenäistä kansallista ohjaamista

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Valtion hyvinvointialueille osoittama, lainsäädäntöön perustuva rahoitus ei mahdollista siirtymäkauden aikana eikä sen jälkeenkään toiminnallisesti eikä palvelurakenteiden osalta toiminnan jatkamista ennallaan, vaan **toimintaa ja palvelurakenteita on uudistettava mahdollisimman nopeasti ja määrätietoisesti**
- Näin ollen ***toiminnan ja talouden yhtenäinen ja tiiviisti yhteensovitettu ohjaaminen on hyvinvointialueiden näkökulmasta välttämätöntä.***

Tuottavuus- ja taloudellisuustoimenpiteiden vaikutus kustannuskehitykseen – case Pohde

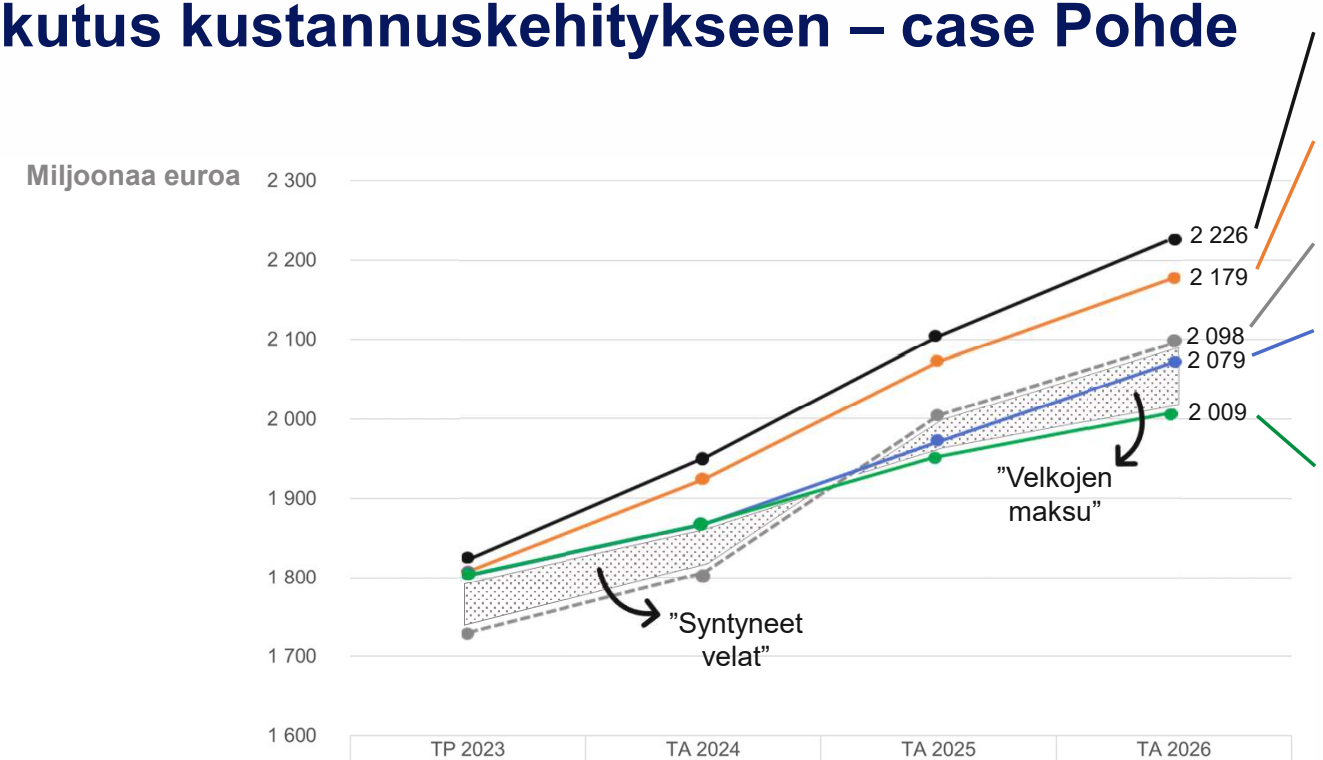

	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026
A) Sopeutettu kehitys 2023-2024, perusuran mukainen kehitys 2025-2026	1 803	1 868	1 971	2 079
B) Sopeutettu kehitys 2023-2024, rahoitusuran mahdollistama kehitys 2025-2026	1 803	1 868	1 955	2 009
C) Ensimmäisen sopeutetun vuoden jälkeen perusuran mukainen kehitys	1 803	1 921	2 065	2 179
D) Perusuran (ilman sopeutusta) mukainen kehitys	1 817	1 945	2 100	2 226
Rahoitus	1 731	1 808	2 004	2 098

Sisältää toimintakatteen, nettorahoituskulut ja poistot

- Alijäämät tulee olla katettuna vuoden 2026 loppuun mennessä
- Jos olisi jatkettu aiemmilla toimintamalleilla ja rakenteilla, arvio alijäämästä vuonna 2026 olisi noin **-448 miljoonaa**
- Mikäli sopeutustoimia ei jatkettaisi ensimmäisen toimintavuoden jälkeen, olisi kertynyt alijäämä vuonna 2026 noin **-328 miljoonaa**
- Mikäli kustannuskehitys jatkaa sopeutustoimien jälkeen vuosina 2025-2026 perusuralla, olisi kertynyt alijäämä vuonna 2026 noin **-80 miljoonaa**
- *Vuoden 2025 takautuvan rahoituksen oikaisun pohjaksi arvioitu kansallinen alijäämä on noin 1,4 miljardia euroa. Pohteen osuus on alueella tehty arvio. Vuodelle 2026 ei ole varovaisuusperiaatteella arvioitu takautuvaa oikaisua.*

Kansallinen vertailu TA 2023 – TP 2023

Tilanne 27.3.2024

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Alijäämä yhteensä:
TA 2023: 0,9 mrd.
TP 2023: 1,4 mrd.

Lähteet: Valtiokonttorin Tutki hallintoa -palvelu, talousjohtajaverkosto, hyvinvointialuejohdon verkosto, väestömäärä vuodelta 2022

Lakiehdotusten muutokset ovat kannatettavia

- Ministeriöiden hyvinvointialueiden ohjauksen kokonaiskoordinointi ja yhteensovittaminen niin sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastusalan palveluiden kuin hyvinvointialueiden talouskehyksen osalta on tarkoituksenmukainen ja suorastaan välttämätön tavoite ja **yhtenäisen ohjauksen vahvistamiseksi lausuttavana oleva ehdotus neuvottelukuntien yhdistämisestä nähdään tarkoituksenmukaiseksi tavoitteeksi**
- Samoin **valtakunnallisten tavoitteiden yhtenäistäminen on tarkoituksenmukaista**
- Ministeriöiden ohjauksen yhteensovittaminen mahdollistaa myös ohjauksen yhdenvertaisuuden eri hyvinvointialueiden välillä nykyistä paremmin

Lainsäädäntömuutokset tavoite on oikea – ovatko keinot riittävät?

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- Ehdotuksen mukaan hyvinvointialuelain §12 mukaan ”Julkisen talouden suunnitelma ja valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet ohjaavat ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta.”
- Hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäinen vuosi 2023 on jo osoittanut, että hyvinvointialueille siirtyneet palvelurakenteet ja palveluiden/etuisuuksien myöntöperusteet eivät vastaa hyvinvointialueiden rahoitusta
- Käytännössä lausuttavana olevan lakimuutoksen §12 tarkoittaa, että **sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö joutuisivat väljentämään finanssipoliittisten tavoitteiden ohjauksen mukaisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Huolena on, riittävätkö yhteiset kansalliset tavoitteet, toimialarajat ylittävät neuvottelut hyvinvointialueen kanssa sekä yhteinen hyvinvointialueneuvottelukunta yhdistettynä em. hyvinvointialuelain §12 mukaiseen julkisen talouden suunnitelmaan ja valtioneuvoston finanssipoliittisiin tavoitteisiin ohjaamaan substanssilainsäädännön valmistelua ja uudistamista riittävästi siten, että toiminta ja talous ovat realistisesti yhdistetyt toisiinsa**

Yhteenveto

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

- **lakiehdotuksen päätavoite hyvinvointialueiden kansallisen ohjauksen yhtenäistämisestä on oikea**
- **keinoina ohjauksen yhtenäistämiseen valtakunnallisten tavoitteiden ja neuvottelukuntien yhdistäminen sekä toimialarajat ylittävät yhteiset neuvottelut hyvinvointialueiden kanssa ovat oikeansuuntaisia**
- **huolenaiheena hyvinvointialueiden lakisääteisten palveluiden järjestämis- ja tuottamisvelvoitteen sekä hyvinvointialuelain sekä rahoituslain reunaehtojen yhdistämisen osalta edelleen on, yhdistyykö toiminta ja talous realistisella tavalla hyvinvointialueiden ohjauksessa ja onko ehdotetussa muodossa hyvinvointialuelain §12 riittävän vahva ohjaamaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja sisäministeriötä niiden valmistellessa hyvinvointialueita koskevaa lainsäädäntöä hyvinvointialuetalouden kannalta kestävälle pohjalle tai onko vaihtoehtoisesti valtiovarainministeriöllä mahdollisuus viestiä valtioneuvostolle julkisen talouden suunnitelman ja julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden olevan ristiriidassa hyvinvointialueita ohjaavan substanssilainsäädännön ja lakisääteisten velvoitteiden kanssa**

Pohde
Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointialue

Kiitokset!

Facebook Instagram LinkedIn YouTube